Γ’ Κυριακή των Νηστειών, Σταυροπροσκυνήσεως: Ομιλία εις τον Τίμιο και Ζωοποιό Σταυρό (Αγ. Γρηγόριος Παλαμάς)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 16 Μαρτίου, 2012

Μικρή περίληψη ομιλίας 11: Εις τον Τίμιον Σταυρόν, την Κυριακήν της Σταυροπροσκυνήσεως. Την ημέραν αυτήν εορτάζεται ο Σταυρός προ του Σταυρού· αυτή είναι προτύπωσις της πραγματικής εορτής του Σταύρου, κατά την 14 Σεπτεμβρίου, και το εορταζόμενον γεγονός είναι προτύπωσις του Σταύρου του Χριστου. Ο Σταυρός είναι αιώνιον φαινόμενον και κανείς ποτέ δεν συνεφιλιώθη με τον Θεόν χωρίς την δύναμιν του Σταύρου. Διότι ο Σταυρός του υπήρχε πάντοτε ως προτύπωσις και προαγγελία του Σταύρου του Κυρίου. Προϋπήρχεν αναμέσον των προπατόρων, ενεργών εις αυτούς το μυστήριον του Σταυρού. Το μυστήριον του Σταυρού είναι διπλούν, σημαίνον πρώτον μεν φυγήν ημών από τον κόσμον, δεύτερον δε φυγήν των παθών από ημάς· το πρώτον είναι σταύρωσις του κόσμου δι' ημάς, ήτοι η πραξις, το δεύτερον είναι σταύρωσις ημών δια τον κόσμον, ήτοι η θεωρία.

***

Ο Σταυρός του Χριστού προαναγγελλόταν και προτυπωνόταν μυστικά από παλαιές γενεές, και κανείς ποτέ δεν συμφιλιώθηκε με τον Θεό χωρίς τη δύναμη του Σταυρού. Πραγματικά μετά την προγονική εκείνη παράβαση στον παράδεισο του Θεού δια του δέντρου, η μεν αμαρτία αναπτύχθηκε, εμείς δε πεθάναμε, έχοντας υποστεί και πριν από τον σωματικό θάνατο, τον θάνατο της ψυχής, όπως προκύπτει από τον χωρισμό της από τον Θεό. Όσο ζούσαμε μετά την παράβαση, ζούσαμε στην αμαρτία και τη σαρκική ζωή· η δε αμαρτία «*τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται (: δεν υποτάσσεται στον νόμο του Θεού, επειδή ούτε έχει και τη δύναμη να υποταχθεί. Όσοι λοιπόν είναι παραδομένοι σε σαρκική και κοσμική ζωή δεν μπορούν να αρέσουν στον Θεό)*» [Ρωμ. 8, 7-8].

Επειδή λοιπόν, όπως λέγει ο απόστολος: «*Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε ταῦτα ποιῆτε (: Η κατώτερη φύση μας, που υπηρετεί τις επιθυμίες της σάρκας, επιθυμεί εναντίον της ανώτερης πνευματικής φύσεώς μας, που εμπνέεται από το Άγιο Πνεύμα. Αλλά και η ανώτερη αυτή φύση μας επιθυμεί εναντίον της κατώτερης φύσεώς μας. Και τα δύο αυτά, δηλαδή η σάρκα και το πνεύμα, αντιμάχονται το ένα*

το άλλο, έτσι ώστε να μην κάνετε χωρίς αντίδραση εκείνα που θέλετε. Ούτε το κακό δηλαδή χωρίς αντίδραση, διότι τότε εξεγείρεται μέσα σας η φωνή της συνειδήσεως˙ ούτε το καλό, διότι πολλές φορές πρέπει να ασκήσετε βία στον εαυτό σας για να το κάνετε. Όταν λοιπόν κυριαρχήσει μέσα σας το πνεύμα, θα υποταχθεί η σάρκα με τις επιθυμίες της, και εσείς δεν θα πραγματοποιήσετε ποτέ καμιά επιθυμία της σάρκας)» [Γαλ. 5, 17], **ο δε Θεός είναι πνεύμα και αυτοαγαθότης και αρετή, και κατ' εικόνα και ομοίωση Αυτού είναι το δικό μας πνεύμα** , ως προς τα οποία αχρειώθηκε εξαιτίας της αμαρτίας, **πώς θα ήταν δυνατό να ανανεωθεί και να συμφιλιωθεί οποιοσδήποτε με τον Θεό κατά το πνεύμα, χωρίς να καταργηθεί η αμαρτία και η ζωή κατά σάρκα;** Τούτο δε είναι ο Σταυρός του Κυρίου, η κατάργηση της αμαρτίας. Γι΄αυτό, ένας από τους θεοφόρους πατέρες μας, όταν ρωτήθηκε από κάποιον άπιστο αν πιστεύει στον Εσταυρωμένο, «*ναι*», λέγει, «*σε Αυτόν που σταύρωσε την αμαρτία*». Πολλοί δε φίλοι του Θεού έχουν αποκαλυφθεί από τον ίδιο τον Θεό, και πριν από τον μωσαϊκό νόμο και μετά τον μωσαϊκό νόμο, χωρίς να έχει φανεί ακόμη ο Σταυρός. Εξάλλου ο βασιλεύς και προφήτης Δαβίδ, με τη βεβαιότητα ότι υπήρχαν οπωσδήποτε τότε φίλοι του Θεού, λέγει: «*Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός (: Από εμένα τιμήθηκαν πάρα πολύ οι φίλοι Σου, Θεέ μου)*» [Ψαλμ.138, 17]. Πώς λοιπόν **υπάρχουν άνθρωποι που διετέλεσαν φίλοι του Θεού πριν από τη σταυρική θυσία του Χριστού** , θα σας το υποδείξω εγώ, αν μου προσφέρετε φιλόθεα και φιλήκοα τα αυτιά σας.

Όπως πριν ακόμη έλθει ο άνθρωπος της αμαρτίας, ο υιός της ανομίας, ο Αντίχριστος, δηλαδή, λέγει ο αγαπημένος του Χριστού θεολόγος: «*Καὶ νῦν, ἀγαπητοί, ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν (: Και τώρα, αγαπητοί, έχουν παρουσιαστεί πολλοί αιρετικοί, πρόδρομοι του αντιχρίστου)*» [Α΄ Ιω. 2, 18], έτσι και ο Σταυρός βρισκόταν στους προγενεστέρους και πριν πραγματοποιηθεί, προτού γίνει η θυσία του Θεανθρώπου μέσω αυτού. Πραγματικά ο μέγας Παύλος, διδάσκοντάς μας σαφώς πως ο Αντίχριστος είναι μεταξύ μας και χωρίς να έχει έλθει ακόμη, λέγει ότι «*τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας (: δεν ήλθε όμως ακόμη ο καθορισμένος καιρός του· διότι τώρα είναι σε ενέργεια η μυστική δύναμη του κακού και της ανομίας, η οποία σε μεγάλο βαθμό παραμένει κρυμμένη και δεν φανερώθηκε ακόμη ολόκληρη)*» [Β΄ Θεσ. 2, 7]. Έτσι λοιπόν και **ο Σταυρός του Χριστού ήταν ανάμεσα στους προπάτορες και πριν πραγματοποιηθεί ακόμη, διότι ενεργείτο σε αυτούς το μυστήριό του.**

Και για να αφήσω τώρα τον Άβελ, τον Σηθ, τον Ενώς, τον Ενώχ, τον Νώε, όσους ευαρέστησαν τον Θεό έως τον Νώε και εκείνους που ήσαν κοντά σε αυτούς, και να αρχίσω από τον Αβραάμ, που έγινε πατέρας πολλών εθνών, των μεν Ιουδαίων κατά τη σάρκα, εμάς δε κατά την πίστη. Για να αρχίσω λοιπόν από αυτόν τον κατά πνεύμα Πατέρα μας και από αυτήν τη σχετικά με αυτόν αγαθή αρχή και την πρώτη κλήση από τον Θεό, ποιος είναι ο πρώτος λόγος που άφησε σε αυτόν ο Θεός; «*Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ δεῦρο*

εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω (: Βγες, φύγε και απομακρύνσου από την πατρίδα σου και από τους συγγενείς σου και από το πατρικό σου σπίτι· άφησε όλα τα ακίνητα υποστατικά σου και πήγαινε σε χώρα, την οποία δεν γνωρίζεις και την οποία δεν σου αποκαλύπτω· ταξίδεψε σε τόπο, τον οποίο θα σου υποδείξω)» [Γέν. 12, 1]. Αυτός ο λόγος φέρει μέσα του το μυστήριο του Σταυρού· διότι είναι ακριβώς αυτό που λέγει ο Παύλος όταν καυχάται στον Σταυρό ότι «*ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται (: με την πίστη στον θάνατό Του αυτόν έχει νεκρωθεί και έχει χάσει τη δύναμή του ο κόσμος για μένα)*» [Γαλ. 6, 14]. Πραγματικά **γι' αυτόν που έφυγε δίχως επιστροφή από την πατρίδα ή τον κόσμο, η κατά σάρκα πατρίδα και ο κόσμος νεκρώθηκε και καταργήθηκε· και αυτό είναι ο Σταυρός.**

Αλλά προς τον Αβραάμ μεν πριν ακόμη φύγει από τη συμβίωση με τους αθέους, λέγει: «*βγες από τη γη σου και έλα στη γη*», όχι που θα σου δώσω, αλλά «*που θα σου δείξω*», με την έννοια ότι **με εκείνη δείχνεται άλλη, πνευματική γη**. Προς τον Μωυσή δε, όταν έφυγε από την Αίγυπτο και ανέβηκε στο όρος, τι λέγει ο πρώτος λόγος του Θεού; «*Λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου (: Μην πλησιάσεις εδώ στη βάτο. Να λύσεις και να βγάλεις τα υποδήματά σου, διότι ο τόπος στον οποίο εσύ βρίσκεσαι, είναι τόπος άγιος και καθαρός)*» [Έξ. 3, 5]. **Τούτο είναι άλλο μυστήριο του Σταυρού**, που ακολουθεί φυσικά το προηγούμενο· διότι λέγει: «*Και αν εξήλθες από την Αίγυπτο και άφησες την υπηρεσία στον Φαραώ και παρέβλεψες την τιμή να καλείσαι υιός της θυγατρός του Φαραώ και όσο εξαρτιόταν από εσένα ο κόσμος εκείνος της πονηρής υπηρεσίας λύθηκε και καταργήθηκε, ωστόσο πρέπει να προσθέσεις κάτι. Τι είναι αυτό; Να λύσεις το υπόδημα από τα πόδια σου, να αποθέσεις τους δερμάτινους χιτώνες με τους οποίους σε έντυνε και μέσα στους οποίους ενεργεί η αμαρτία και σε αποσπά από τη αγία γη. Λύσε λοιπόν τούτο το υπόδημα από τα πόδια σου, δηλαδή **να μην ζεις πλέον κατά σάρκα και στην αμαρτία**, αλλά να καταργηθεί και νεκρωθεί η αντικείμενη στον Θεό ζωή*»**· και το φρόνημα της σαρκός και ο νόμος στα μέλη, που αντιστρατεύεται τον νόμο του νου κι αιχμαλωτίζει στον νόμο της αμαρτίας** [Ρωμ. 7, 23: «*Βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου (: Βλέπω όμως να κυριαρχεί άλλος νόμος και άλλη δύναμη στα μέλη μου, ο νόμος και η δύναμη της αμαρτίας. Κι αυτός ο νόμος εναντιώνεται σε όσα ο νους μου και η συνείδησή μου αναγνωρίζουν ως νόμο σωστό, και με κάνει δούλο αιχμάλωτο στον νόμο της αμαρτίας, που κυριαρχεί στα μέλη μου)*»], **να μην επικρατεί πλέον μήτε να ενεργεί, νεκρούμενος με τη δύναμη της θεοπτίας**. Δεν είναι τούτο άραγε ο Σταυρός; Διότι Σταυρός είναι πάλι, για να μιλήσουμε κατά τον θεσπέσιο Παύλο, **το να σταυρώσει κανείς τη σάρκα** «*σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις (: μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες του*)» [Γαλ. 5, 24].

«*Λύσε λοιπόν*», λέγει, «*το υπόδημα από τα πόδια σου· διότι η γη επάνω στην οποία στάθηκες εσύ είναι γη αγία*»· σήμαινε λοιπόν ο λόγος Του **τον αγιασμό που**

επρόκειτο να συντελεστεί επάνω στη γη διά του Σταυρού μετά την επιφάνεια του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος μας Ιησού Χριστού, παρατηρώντας το μεγάλο εκείνο θέαμα, τη μέσα στο πυρ δροσιζομένη βάτο· ώστε **και η εν Θεώ θεωρία του Σταυρού είναι μυστήριο, μεγαλύτερο από το προηγούμενο εκείνο μυστήριο**. Τόσο ο μέγας Παύλος όσο και οι θείοι πατέρες μας υπαινίσσονται ότι αυτά είναι δύο· ο μεν πρώτος όχι μόνο λέγοντας ότι «*για μένα ο κόσμος έχει σταυρωθεί*», αλλά προσθέτοντας ότι «*και εγώ για τον κόσμο*»· οι δε πατέρες παραγγέλλοντάς μας **να μην σπεύδουμε να ανεβαίνουμε στον σταυρό πριν από τον Σταυρό**, με την ιδέα ότι οι λόγοι και τα μυστήρια του Σταυρού είναι οπωσδήποτε δύο.

Κατά **το πρώτο λοιπόν μυστήριο του Σταυρού που είναι η φυγή από τον κόσμο και η διάζευξη από τους κατά σάρκα συγγενείς** , αν βέβαια εμποδίζουν προς την ευσέβεια και τον βίο κατά την ευσέβεια, **και η σωματική άσκηση**, που κατά τον Παύλο λίγο ωφέλιμη είναι [Α΄ Τιμ. 4, 8: «*Ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης (: Και σου συνιστώ την άσκηση αυτή, διότι η σωματική εξάσκηση και εκγύμναση είναι ωφέλιμη σε μικρό βαθμό, επειδή αποβλέπει μόνο στο σώμα, το οποίο είναι φθαρτό˙ η ευσέβεια όμως είναι ωφέλιμη σε όλα, και στο σώμα δηλαδή και στην ψυχή, διότι υπόσχεται αγαθά και ανταμοιβές και για τη ζωή αυτή και για τη μελλοντική)*»], **κατά αυτά λοιπόν σταυρώνεται για μας ο κόσμος και η αμαρτία, όταν φύγουμε εμείς από τον κόσμο**. Κατά το **δεύτερο** δε μυστήριο του Σταυρού, **εμείς σταυρωνόμαστε για τον κόσμο και τα πάθη, που φεύγουν από μας**. **Δεν είναι βέβαια δυνατό να φύγουν αυτά τελείως από μας, να μην ενεργούν μέσα μας συλλογιστικά, αν δεν φτάσουμε στη θεωρία του Θεού**. Όταν δηλαδή δια της πρακτικής φτάσουμε στη θεωρία και καλλιεργούμε και καθαρίζουμε τον μέσα μας άνθρωπο, αναζητώντας τον μέσα μας κρυμμένο θείο θησαυρό και εξετάζοντας τη μέσα μας ευρισκόμενη βασιλεία του Θεού, τότε εμείς σταυρωνόμαστε για τον κόσμο και τα πάθη. Διότι **δια της μελέτης αυτής δημιουργείται στην καρδιά κάποια θέρμη, που καταπνίγει τους πονηρούς λογισμούς σαν μύγες, εμβάλλει στην ψυχή πνευματική ειρήνη και παράκληση και παρέχει στο σώμα του αγιασμό** κατά τον ψαλμωδό που είπε: «*Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ (: Θερμάνθηκε η καρδιά μου μέσα μου και στη μελέτη μου θα ανάψει πυρ)*» [Ψαλμ. 38, 4]. Και τούτο είναι αυτό που κάποιος από τους θεοφόρους πατέρες μας μάς δίδαξε λέγοντας: «*Φρόντισε με κάθε τρόπο ώστε η εσωτερική σου εργασία να είναι κατά το θέλημα του Θεού, και θα νικήσει τα εξωτερικά πάθη*» [βλ. πχ. τα αποφθέγματα Νισθερώου, 3].

Εκτός από αυτό και ο μέγας Παύλος συμβουλεύοντάς μας λέγει: «*Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε (: Και με αυτά που σας λέω, εννοώ ότι πρέπει να συμπεριφέρεστε σύμφωνα με τις εμπνεύσεις του Αγίου Πνεύματος, και*

τότε δεν θα εκπληρώσετε την επιθυμία της σάρκας, και συνεπώς δεν θα βλάπτει ο ένας τον άλλο, ούτε θα υπάρχει μίσος μεταξύ σας)» [Γαλ. 5, 16]. Γι΄ αυτό αλλού παραγγέλλει: «*Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ (: Σταθείτε λοιπόν στην παράταξη του αγώνα. Ζωσθείτε την αλήθεια σαν ζώνη, ώστε ο φωτισμός της αλήθειας να σας δίνει πνευματική δύναμη και ευκινησία)*»[Εφ. 6, 14], καθόσον **το θεωρητικό ενισχύει και βοηθάει το επιθυμητικό και αποσοβεί τις σαρκικές επιθυμίες**· διότι ο μέγας Πέτρος μάς υποδεικνύει φανερότερα ποια είναι αυτή η «***όσφὺς»*** και ποια η «***ἀλήθεια»***. «*Διὸ ἀναζωσάμενοι (: γι΄αυτό λοιπόν μαζέψτε)*», λέγει, «*τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ (: από τη διάχυση τον νου σας και συγκεντρώστε τις σκέψεις σας ελευθερώνοντας την ψυχή σας από καθετί που την εμποδίζει να υπηρετεί τον Θεό. Και κάνοντας εγκράτεια σε όλα, ελπίστε χωρίς τον παραμικρό δισταγμό ότι θα λάβετε τη χάρη της σωτηρίας που σας φέρνει ο Ιησούς Χριστός την ημέρα της Δευτέρας μεγαλοπρεπούς αποκαλύψεως και παρουσίας Του)*» [Α΄ Πέτρ. 1, 13].

Επειδή λοιπόν **δεν είναι δυνατόν να φύγουν τελείως από μας τα πονηρά πάθη και ο κόσμος της αμαρτίας και να μην ενεργούν σε μας με έλλογο τρόπο, εάν δεν φτάσουμε στη θεωρία του Θεού, γι΄αυτό μυστήριο του Θεού είναι και η θεωρία του είδους αυτού που σταυρώνει για τον κόσμο εκείνους που την αξιώθηκαν**. Έτσι και η, στην περίπτωση του Μωυσή, εκείνη θεωρία της καιομένης και μη κατακαιομένης βάτου ήταν μυστήριο του Σταυρού, **μεγαλύτερο και τελειότερο** από το μυστήριο εκείνο τον καιρό του Αβραάμ. Άραγε λοιπόν ο μεν Μωυσής μυήθηκε το τελειότερο μυστήριο του Σταυρού, ο δε Αβραάμ όχι; Ποια λογική θα είχε τούτο; Αλλά τότε μεν κατά την ίδια την κλήση ο Αβραάμ δεν είχε μυηθεί, ύστερα όμως μετά την κλήση μυήθηκε και μία φορά και δύο και πολλές, έστω και αν δεν είναι τώρα καιρός να πούμε για όλα.

Εγώ επίσης θα σας υπενθυμίσω τη ακόμα πιο θαυμαστή θεοπτία του Αβραάμ,**όταν είδε σαφώς και τον ένα τρισυπόστατο Θεό**, που ακόμη δεν κηρυσσόταν έτσι: «*Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς τῇ δρυῖ τῇ Μαμβρῇ, καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας· ἀναβλέψας δέ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε, καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ἰδὼν προσέδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν (: Ο Θεός παρουσιάστηκε στον Αβραάμ, ενώ ο Πατριάρχης βρισκόταν κοντά στη βελανιδιά του Μαμβρή και καθόταν μπροστά στην πόρτα της σκηνής του κατά το μεσημέρι. Καθώς λοιπόν ο Αβραάμ ύψωσε το βλέμμα του, είδε ξαφνικά τρεις άντρες να στέκονται λίγο παραπέρα απέναντί του, όρθιοι· μόλις τους είδε, χωρίς να περιμένει να τον πλησιάσουν, έτρεξε από την πόρτα της σκηνής του να τους συναντήσει. Και όταν έφτασε κοντά τους, έπεσε κάτω μέχρι το έδαφος και τους προσκύνησε ταπεινά, με φιλοφροσύνη)*» [Γέν. 18, 1-2]. Ιδού ότι **του φανερωθέντα ένα Θεό Του έβλεπε ως τρεις.** Διότι, λέγει, φάνηκε σε αυτόν **ο Θεός· και ιδού τρεις άνδρες και αφού**

προσέτρεξε στους τρεις, πάλι ομιλούσε σαν προς ένα, λέγοντας: «*Κύριε, εἰ ἄρα εὗρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου (: Κύριε, εάν βρήκα χάρη ενώπιόν Σου, μην παραβλέψεις τη σκηνή μου και μην παραθεωρήσεις τον δούλο σου)*». **Και αυτοί λοιπόν οι τρεις συνομιλούν με αυτόν σαν να είναι ένας**. Λέγει η Γραφή είπε προς τον Αβραάμ : «*Ποῦ Σάῤῥα ἡ γυνή σου; ἐπαναστρέφων ἥξω πρὸς σὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν Σάῤῥα ἡ γυνή σου. Σάῤῥα δὲ ἤκουσε πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς, οὖσα ὄπισθεν αὐτοῦ (: Πού είναι η Σάρρα, η γυναίκα σου; Επιστρέφοντας θα έλθω σε σένα κατά το επόμενο έτος,την ίδια εποχή με τώρα και η γυναίκα σου θα έχει γεννήσει ένα γιο)*» [Γέν. 18. 9-10]. Στη συνέχεια, μας λέει πάλι το κείμενο της Γραφής: «*Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ἀβραάμ· τί ὅτι ἐγέλασε Σάῤῥα ἐν ἑαυτῇ, λέγουσα· ἆρά γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ δὲ γεγήρακα (: Είπε ο Κύριος: ''Γιατί γέλασε από απιστία η γυναίκα σου η Σάρρα;'')*» [Γέν. 18, 13] κ.λπ. **Ιδού ο ένας Θεός είναι τρεις υποστάσεις και οι τρεις αυτές είναι ένας Κύριος**· διότι λέγει: «*Εἶπε Κύριος (: Είπε ο Κύριος*)».

Έτσι λοιπόν ενεργείτο στον Αβραάμ το μυστήριο του Σταυρού. Ο δε Ισαάκ ήταν ο ίδιος **τύπος Εκείνου που προσηλώθηκε σε αυτόν**, αφού έγινε υπήκοος στον πατέρα του μέχρι θανάτου, όπως και ο Χριστός. Και **το κριάρι που του δόθηκε ως δώρο προεδήλωνε τον αμνό του Θεού που δόθηκε σε σφαγή για χάρη μας**. Και το φυτό, στο οποίο ήταν το κριάρι δεμένο, **είχε το μυστήριο του τύπου του Σταυρού**, γι΄αυτό και λεγόταν εβραϊκά φυτό *Σαβέκ*, δηλαδή **φυτό αφέσεως**, όπως και ο Σταυρός λεγόταν **ξύλο σωτηρίας**. Ενεργούσε δε το μυστήριο και ο τύπος του Σταυρού και στον Ιακώβ, τον υιό του Ισαάκ· διότι αύξησε τα ποίμνιά του με *ξύλα* και *ύδωρ*. **Το ξύλο λοιπόν προτύπωνε το σταυρικό ξύλο**, ενώ **το ύδωρ το θείο βάπτισμα που περικλείει μέσα του το μυστήριο του Σταυρού**. «*Ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; (: Ή δεν ξέρετε ότι όσοι βαπτισθήκαμε με πίστη στον Ιησού Χριστό συνταυτίζοντας την ύπαρξή μας με Αυτόν, γίναμε με το βάπτισμα μέτοχοι του σταυρικού Του θανάτου, και ο παλαιός μας άνθρωπος της αμαρτίας σταυρώθηκε και πέθανε, όπως και ο Χριστός πάνω στον σταυρό;)*», λέγει ο απόστολος [Ρωμ. 6, 3]. Και ο Χριστός επίσης πλήθυνε επάνω στη γη τα λογικά Του ποίμνια με *ξύλο* και *ύδωρ*.

Ο Ιακώβ και όταν προσκυνούσε έως το άκρο της ράβδου του [βλ. Γέν. 47, 31: «*Εἶπε δέ· ὄμοσόν μοι. Καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. Καὶ προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ (: Ο Ιακώβ όμως επέμεινε και του είπε: ''Ορκίσου μου ότι θα το κάνεις. Και ο Ιωσήφ ορκίστηκε στον πατέρα του. Τότε ο Ισραήλ, επειδή πίστεψε ότι ο Θεός θα βοηθούσε, ώστε να μεταφερθεί η σορός του στη Χαναάν για να ταφεί εκεί, έσκυψε και προσκύνησε τον Θεό, αφού ακούμπησε το κεφάλι του στην άκρη του ραβδιού του, στο οποίο στηριζόταν λόγω της γεροντικής αδυναμίας του. Με την προσκύνηση αυτή εξέφραζε την ευγνωμοσύνη του προς τον Θεό)*»] και όταν ευλογούσε τους εγγονούς του [Γέν. 48, 9-20], υποδήλωνε ακόμη καθαρότερα τον τύπο του Σταυρού. Αλλά και **όντας ευπειθής στους γονείς μέχρι τέλους και**

αγαπητός και ευλογητός γι΄αυτό, αλλά και μισητός στον Ησαύ γι' αυτά, και υποφέροντας έτσι κάθε πειρασμό, είχε σε όλο του βίο του το μυστήριο του Σταυρού ενεργούμενο. Γι΄ αυτό και ο Θεός έλεγε: «*Τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα (: Αγάπησα τον Ιακώβ και τους Ισραηλίτες που κατάγονται από αυτόν. Αντίθετα αποδοκίμασα τον Ησαύ και τους απογόνους του Ιδουμαίους)*» [Ρωμ. 9, 13]. Κάτι τέτοιο γίνεται και με εμάς, αδελφοί. Εκείνος δηλαδή που υποτάσσεται τόσο στους κατά το πνεύμα, όσο και στους κατά το σώμα πατέρες κατά την αποστολική εντολή που λέγει: «*Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ (: Τα παιδιά να υπακούτε τους γονείς σας σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου· διότι αυτό είναι δίκαιο)*» [Εφ. 6, 1], **αυτός ως αφοσιωμένος κατά τούτο προς τον αγαπητό Υιό του Θεού, αγαπάται και από τον Θεό· εκείνος όμως που παρακούει, ως ξένος της ομοιώσεως προς τον Αγαπητό, μισείται και από τον Θεό**. Ο σοφός Σολομών δείχνοντας ότι τούτο συμβαίνει όχι μόνο με τον Ιακώβ και τον Ησαύ, αλλά και **διαπαντός και με όλους**, λέγει: «*Υἱὸς πανοῦργος ὑπήκοος πατρί, υἱὸς δὲ ἀνήκοος ἐν ἀπωλείᾳ (: Το έξυπνο και φρόνιμο παιδί υπακούει στον πατέρα του, ενώ το ανόητο και ανυπάκουο βαδίζει προς την καταστροφή)*» [Παρ. 13, 1].

Αλλά ο υιός της υπακοής Ιακώβ, δεν πέτυχε τάχα και το μεγαλύτερο μυστήριο του Σταυρού, το της θεοπτίας, κατά την οποία ο άνθρωπος σταυρώνεται και αποθνήσκει τελειότερα για την αμαρτία και ζει για την αρετή; Αυτός ο ίδιος ακριβώς μαρτυρεί για τον εαυτό του και τη θεωρία και τη μαρτυρία· διότι λέγει: «*Εἶδον γὰρ Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή (: Τότε αντιλήφτηκε ο Ιακώβ Ποιος ήταν Εκείνος, με τον οποίο πάλεψε, και γεμάτος ευγνωμοσύνη δοξάζει και ευχαριστεί τον Θεό. Για τον λόγο αυτόν ονόμασε τον τόπο εκείνο: ''Εμφάνιση Θεού''-Θεοφάνεια, εβραϊκά Φανουήλ-, διότι είπε: '' Είδα τον Θεό πρόσωπο με πρόσωπο και όμως δεν πέθανα, αλλά εξακολουθώ να ζω! Μεγάλη η συγκατάβαση του Θεού)*» [Γέν. 32, 30].

Πού είναι αυτοί που ακόμη συμπαρατάσσονται με τις βδελυρές φλυαρίες των κακοδόξων που εμφανίστηκαν στα χρόνια μας; Ας ακούνε ότι ο Ιακώβ είδε το πρόσωπο του Θεού· και όχι μόνο δεν έχασε τη ζωή του, αλλά, όπως λέγει ο ίδιος, και σώθηκε, εάν και ο Θεός λέγει: «*Κανείς δεν θα δει το πρόσωπό μου και θα ζήσει*» [βλ. Έξ. 33, 20: «*Καὶ εἶπεν· οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται (: Και είπε ο Θεός: ''Δεν θα μπορέσεις να δεις το πρόσωπό μου· διότι δεν είναι δυνατόν να δει άνθρωπος το πρόσωπό μου και να ζήσει'')*»]. Άραγε λοιπόν δύο θεοί υπάρχουν, που έχουν ο μεν ένας πρόσωπο που υποπίπτει στην όραση των αγίων, ο δε άλλος που είναι επάνω από κάθε θέα; Είναι η χειρότερη βλασφημία! Αλλά, **πρόσωπο του Θεού βλεπόμενο είναι η κατά την επιφάνεια στους αξίους ενέργεια και χάρη του Θεού· του ιδίου δε πρόσωπο, που δεν φαίνεται ποτέ, λέγεται μερικές φορές, η επάνω από κάθε έκφανση και όραση φύση του Θεού· διότι κανείς δεν στάθηκε στην**

υπόσταση και ουσία του Κυρίου, κατά το γεγραμμένο [Ιερ. 23, 18: «*Ὅτι τίς ἔστη ἐν ὑποστήματι Κυρίου καὶ εἶδε τὸν λόγον αὐτοῦ; τίς ἠνωτίσατο καὶ ἤκουσεν; (: Αλλά ποιος από τους ψευδοπροφήτες αυτούς πλησίασε και στάθηκε με άγιο φόβο και ειλικρίνεια μπροστά στον δικαιοκρίτη Κύριο, αναμένοντας θεία ενέργεια, και αξιώθηκε να δεχτεί φωτισμό και να γνωρίσει τον λόγο Του; Ποιος από αυτούς έβαλε αυτί, πρόσεξε και άκουσε τον λόγο του Θεού; Κανείς)*»], και ή είδε ή περιέγραψε τη φύση του Θεού. **Έτσι και η θεωρία κατά τον Θεό και το θείο μυστήριο του Σταυρού δεν απελαύνει μόνο τα πονηρά πάθη και τους δημιουργούς τους, τους δαίμονες, από την ψυχή, αλλά και τις κακόδοξες γνώμες, και σκεπάζει τους συνηγόρους τους και τους απωθεί από τον περίβολο της ιεράς Εκκλησίας του Χριστού. Μέσα σε αυτήν την Εκκλησία μάς χαρίστηκε τώρα να εορτάζουμε και διακηρύσσουμε τη θεία χάρη και ενέργεια του Σταυρού ανάμεσα στους προπάτορες πριν από τον Σταυρό.**

Όπως λοιπόν στον μεν Αβραάμ ενεργούσε το μυστήριο του Σταυρού, ο δε υιός του ο Ισαάκ ήταν τύπος του έπειτα Σταυρωθέντος, έτσι πάλι στου Ιακώβ τον βίο ολόκληρο ενεργούσε το μυστήριο του Σταυρού, **ο Ιωσήφ δε, ο υιός του Ιακώβ, ήταν τύπος και μυστήριο του Θεανθρώπου Λόγου που αργότερα επρόκειτο να σταυρωθεί· διότι από φθόνο οδηγήθηκε και αυτός προς σφαγή, και μάλιστα από τους κατά σάρκα συγγενείς, για χάρη των οποίων στάλθηκε προς αυτούς τους ίδιους από τον πατέρα τους, όπως και ο Χριστός ύστερα.** Και εάν δεν σφαγιάστηκε, αλλά πωλήθηκε ο Ιωσήφ, δεν είναι αξιοπερίεργο· ούτε ο Ισαάκ άλλωστε σφαγιάστηκε· διότι **αυτοί δεν ήσαν η αλήθεια, αλλά τύπος της μελλοντικής αλήθειας. Και εάν πρέπει και σε αυτούς να δίνουμε το διπλό μυστήριο του διπλού κατά την φύση Ιησού, η μεν οδήγηση προς τη σφαγή προφανέρωνε το κατά σάρκα πάθος του Θεανθρώπου, η δε αποφυγή του πάθους προφανέρωνε το απαθές της θεότητος**. Το ίδιο ακριβώς θα μπορούσες να βρεις και στην περίπτωση του Ιακώβ και του Αβραάμ. Αυτοί, αν και δοκιμάστηκαν, ωστόσο νίκησαν, πράγμα που έχει γραφτεί σαφώς και για τον Χριστό. **Από τους τέσσερις λοιπόν περιβόητους προ του νόμου άνδρες, οι μεν δύο, δηλαδή ο Αβραάμ και ο Ιακώβ, είχαν το μυστήριο του Σταυρού ενεργούμενο στη ζωή τους, ενώ οι άλλοι δύο, ο Ισαάκ και ο Ιακώβ, προκήρυξαν το μυστήριο του Σταυρού με θαυμάσιο τρόπο.**

Και τι πάλι συνέβηκε με τον πρώτο που δέχθηκε από τον Θεό τον νόμο και τον μετέδωσε στους άλλους, τον Μωυσή; Δεν σώθηκε ο ίδιος προ του νόμου με *ξύλο* και *ύδωρ*, όταν εκτέθηκε στα ρεύματα του Νείλου μέσα σε ένα καλάθι [Έξ. 2, 3 κ.ε.], με ξύλο δε και ύδωρ έσωσε τον Ισραηλιτικό λαό [Έξ. 14, 15 κ.ε.], **με το ξύλο προφανερώνοντας τον Σταυρό και με το ύδωρ το θείο βάπτισμα** , όπως και ο Παύλος, **ο επόπτης των μυστηρίων**, λέγει φανερά ότι «*καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ (: και όλοι με εμπιστοσύνη ακολούθησαν τον Μωυσή και ενώθηκαν μαζί του, καθώς βαπτίσθηκαν μέσα στη*

νεφέλη και τη θάλασσα)» [Α΄ Κορ. 10, 2]; Αυτός και πριν από τη θάλασσα και τη ράβδο που χρησιμοποίησε σε αυτήν μαρτυρεί ότι εκείνος υπέμεινε εκουσίως τον Σταυρό του Χριστού· διότι λέγει: «*Μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν (: Θεώρησε μεγαλύτερο πλούτο από τους θησαυρούς και τα αγαθά της Αιγύπτου τις περιφρονήσεις που έμοιαζαν με τον ονειδισμό και την περιφρόνηση που αργότερα θα υπέμενε ο Χριστός. Κι αυτά όλα διότι είχε καρφωμένα τα μάτια του στις ουράνιες ανταμοιβές)*» [Εβρ. 11, 26]. «*Ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ*» βέβαια από τους άφρονες είναι ο Σταυρός, όπως λέγει πάλι ο ίδιος ο Παύλος περί του Χριστού, ότι υπέμεινε Σταυρόν, καταφρονώντας την καταισχύνη [Εβρ. 12, 2: «*Ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν (: Και πουθενά αλλού ας μην στρέφουμε τα βλέμματά μας και την προσοχή μας παρά μόνο στον Ιησού, που είναι ο αρχηγός και θεμελιωτής της πίστεώς μας και μας τελειοποιεί σε αυτήν. Αυτός για τη χαρά που είχε μπροστά Του και θα δοκίμαζε όταν με το πάθημά Του θα έσωζε πολλούς, υπέμεινε σταυρικό θάνατο και περιφρόνησε την ντροπή και την ατίμωση του θανάτου αυτού. Γι' αυτό και έχει καθίσει τώρα στα δεξιά του θρόνου του Θεού)*»].

Προχωρώντας δε ο Μωυσής **προανέδειξε σαφέστατα και τον τύπο ακόμη και το σχήμα του Σταυρού και τη σωτηρία δι' αυτού του τύπου**· διότι, αφού έστησε όρθια τη ράβδο, άπλωσε επάνω σε αυτήν τα χέρια και**σχηματίζοντας έτσι τον εαυτό του σταυρικώς επάνω στη ράβδο**, κατατρόπωσε αμέσως τον Αμαλήκ με αυτό το θέαμα και έτσι οι Ισραηλίτες νικούσαν τους Αμαληκίτες [Έξ. 17, 8 κ.ε.]. Αλλά επίσης τοποθετώντας τον χάλκινο όφι πλάγιο επάνω σε σημαία και έτσι **αναστηλώνοντας τον τύπο του Σταυρού** ελεύθερα, παρήγγειλε στους δαγκωμένους από φίδια Ιουδαίους να βλέπουν προς αυτόν, και έτσι θεράπευε τα δήγματα των όφεων [Έξ. 21, 8 κ.ε.].

Δεν θα μου επαρκέσει ο χρόνος να διηγούμαι περί του Ιησού του Ναυή και των έπειτα από αυτόν κριτών και προφητών, του Δαβίδ κα των έπειτα από αυτόν,**οι οποίοι, ενεργούμενοι με το μυστήριο του Σταυρού, ανέκοψαν ποταμούς, σταμάτησαν τον ήλιο, κατεδάφισαν πόλεις ασεβών, έγιναν νικηφόροι στον πόλεμο, κατέστρεψαν στρατόπεδα αντιπάλων, απέφυγαν στόματα μαχαίρας, έσβησαν δύναμη πυρός, έφραξαν στόματα λεόντων, έλεγξαν βασιλείς, τέφρωσαν πεντηκοντάρχους, ανέστησαν νεκρούς, σταμάτησαν με τον λόγο τον ουρανό και πάλι τον απέλυσαν, καθιστώντας άγονα και πάλι γόνιμα τα σύννεφα σε αυτόν**· διότι, αν ο Παύλος λέγει ότι **αυτά τα ενήργησε η πίστη** [Εβρ. 11, 32-40], αλλά **η πίστη είναι δύναμη για τη σωτηρία· γι΄αυτό όλα είναι δυνατά σε εκείνον που πιστεύει** . Τέτοιο είναι οπωσδήποτε και ο Σταυρός του Χριστού για εκείνους που πιστεύουν: «*Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ (: Πράγματι λοιπόν η διάδοση του κηρύγματος αυτού οφείλεται*

στη θεία του δύναμη. Διότι το κήρυγμα για τον σταυρό)», για να μιλήσουμε κατά τον Παύλο: «*Τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί, τοῖς δὲ σῳζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι (: Σε εκείνους βέβαια που βαδίζουν τον δρόμο της απώλειας φαίνεται μωρία και κουταμάρα˙ σε μας όμως που είμαστε στον δρόμο της σωτηρίας είναι δύναμη Θεού που σώζει)*» [Α΄ Κορ. 1, 18].

Αλλά για να αφήσουμε όλους τους πριν από τον μωσαϊκό νόμο και τους υπό τον μωσαϊκό νόμο, ο ίδιος ο Κύριος, για τον Οποίο και δια του Οποίου έγιναν τα πάντα, δεν έλεγε πριν από τον Σταυρό: «*Καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος (: Και εκείνος που δεν παίρνει την απόφαση να υποστεί σταυρικό θάνατο και δεν ακολουθεί πίσω μου με την απόφαση αυτή, δεν μιμείται, δηλαδή, σε όλα το παράδειγμά μου, δεν αξίζει για μένα)*»; [Ματθ. 10, 38]. Βλέπετε ότι **και πριν μπηχθεί, ο Σταυρός ήταν που έσωζε;** Αλλά και όταν ο Κύριος προέλεγε καθαρά στους μαθητές το πάθος Του και τον θάνατο δια του Σταυρού, ο δε Πέτρος, μην υποφέροντας να τα ακούσει και γνωρίζοντας ότι Αυτός έχει εξουσία να το αποφύγει, Τον παρακαλούσε: «*Ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο (: Ο Θεός να σε φυλάξει απ' αυτό, Κύριε. Δεν πρέπει να συμβεί αυτό που είπες σε Σένα, τον Μεσσία)*» [Ματθ. 16, 22], αυτόν μεν ο Κύριος **τον επιτίμησε**, διότι στο θέμα αυτό συλλογιζόταν με ανθρώπινο και όχι με θείο τρόπο· αφού λοιπόν προσκάλεσε τον όχλο μαζί με τους μαθητές Του, τους είπε: «*Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν (: διότι εκείνος που θέλει να σώσει τη ζωή του, αυτός θα χάσει την πνευματική και ευτυχισμένη αιώνια ζωή· ενώ εκείνος που θα χάσει τη ζωή του για την ομολογία του και υπακοή του σε μένα, θα τη βρει στο μελλοντικό αιώνα, όπου θα κερδίσει την αιώνια ζωή)*» [Ματθ.16, 25].

Προσκαλεί βέβαια και τον όχλο μαζί με τους μαθητάς και τότε διαμαρτύρεται και παραγγέλλει αυτά τα μεγάλα και υπερφυή φρονήματα, τα πραγματικά όχι ανθρώπινα αλλά θεία, για να δείξη ότι **δεν απαιτεί αυτές τις προσπάθειες μόνο από τους εκλεκτούς μαθητάς, αλλά και από κάθε άνθρωπο που πιστεύει σ' αυτόν** . Ν' ακολουθή τον Χριστό σημαίνει **να ζη κατά το ευαγγέλιό του** παρουσιάζοντας κάθε αρετή και ευσέβεια. Ν' απαρνήται τον εαυτό του αυτός που θέλει ν' ακολουθήση και να σηκώνη τον σταυρό του, σημαίνει να μη λυπήται τον εαυτό του όταν το απαιτή ο καιρός, αλλά **να είναι έτοιμος για τον ατιμωτικό θάνατο υπέρ της αρετής και της αληθείας των θείων δογμάτων** . Τούτο δε, το ν' αρνηθή κανείς τον εαυτό του και να παραδοθή σ' έσχατη ατιμία και θάνατο, αν και είναι μέγα και υπερφυές, δεν είναι παράλογο· διότι οι βασιλείς της γης δεν θα εδέχονταν ποτέ, όταν μάλιστα μεταβαίνουν σε πόλεμο, να τους ακολουθήσουν άνθρωποι που δεν είναι έτοιμοι να πεθάνουν γι' αυτούς. Πού λοιπόν είναι το αξιοθαύμαστο, εάν και ο βασιλεύς των ουρανών, αφού επεδήμησε στη γη κατά την επαγγελία του, τέτοιους ακολούθους ζητεί προς αντιμετώπισι του κοινού εχθρού του γένους; Αλλά οι μεν βασιλείς της γης δεν μπορούν να αναζωώσουν τους φονευθέντας στον πόλεμο ούτε ν'

ανταποδώσουν κάτι ταιριαστό στους πρωταγωνιστάς από αυτούς· τί θα μπορούσε τάχα να λάβη από αυτούς κάποιος που δεν ζη πλέον; Αλλά και γι' αυτούς, αν ο θάνατος είναι υπέρ ευσεβών, **η ελπίς είναι στον Κύριο**· έτσι δε **ο Κύριος ανταποδίδει ζωή αιώνια σ' αυτούς που επρωτοστάτησαν στο να τον ακολουθούν**.

Και οι μεν βασιλείς της γης ζητούν από τους ακολούθους των να είναι έτοιμοι προς θάνατο, ο δε Κύριος **τον μεν εαυτό του έδωσε σε θάνατο υπέρ ημών, σ' εμάς δε παραγγέλλει να είμαστε έτοιμοι για θάνατο όχι υπέρ αυτού αλλά υπέρ ημών των ιδίων. Και δεικνύοντας τούτο, ότι ο θάνατος είναι υπέρ των εαυτών μας, προσθέτει,** «όποιος θέλει να σώση την ψυχή του θα την χάση και όποιος την χάση εξ αιτίας εμού και του ευαγγελίου, αυτός θα την σώση» (Μάρκ. 8, 35). Τί σημαίνει τούτο, όποιος θέλη να την σώση, θα την χάση, και όποιος θα την χάση, θα την σώση; **Διπλός είναι ο άνθρωπος, ο εκτός, δηλαδή το σώμα, και ο εντός μας, δηλαδή η ψυχή**. Όταν λοιπόν ο εκτός από εμάς άνθρωπος παραδώση τον εαυτό του στον θάνατο, χάνει την ψυχή του που χωρίζεται από αυτόν· αυτός λοιπόν που την έχασε έτσι υπέρ του Χριστού και του ευαγγελίου, πραγματικά θα την σώση και θα την κερδίση, προξενώντας σ' αυτήν ζωή ουράνια και αιώνια και παραλαμβάνοντάς την κατά την ανάστασι σ' αυτήν την κατάστασι, ενώ δι' αυτής θα φανή και αυτός ουράνιος και αιώνιος, ακόμη και στο σώμα. Ο φιλόζωος όμως που δεν είναι έτσι έτοιμος να χάση τη ζωή, **διότι αγαπά τον πρόσκαιρο τούτον αιώνα και τα πράγματα του αιώνος τούτου**, θα ζημιώση την ψυχή του στερώντας την την πραγματική ζωή και θα την χάση, παραδίδοντάς την, αλλοίμονο, στην αιώνια κόλασι μαζί του. Αυτόν θρηνώντας κατά κάποιον τρόπο και ο πανοικτίρμων Δεσπότης και δεικνύοντας το μέγεθος του δεινού, λέγει,«τί θα ωφελήση τον άνθρωπο, αν κερδίση όλον τον κόσμο, αλλά χάση την ψυχή του; Ή τί μπορεί να δώση ο άνθρωπος αντάλλαγμα για την ψυχή του;» (Μάρκ. 8, 36). Διότι δεν πρόκειται να κατεβή μαζί του η δόξα του ούτε τίποτε άλλο από αυτά που φαίνονται πολύτιμα και τερπνά στον αιώνα τούτο, τα οποία προέκρινε από τον σωτηριώδη θάνατο. Τί δε μεταξύ αυτών θα μπορούσε να ευρεθή αντάλλαγμα της λογικής ψυχής, της οποίας δεν είναι ισάξιος όλος αυτός ο κόσμος;

Εάν λοιπόν και τον κόσμο όλον ημπορούσε να κερδίση ένας άνθρωπος, αδελφοί, τούτο δεν θα πρόσφερε σ' αυτόν κανένα όφελος, εφ' όσον θα έχανε την ψυχή του· πόσο είναι το κακό, αφού ο καθένας μόνο ελάχιστο πολλοστημόριο απ' αυτόν τον κόσμο μπορεί ν' αποκτήση, αν με την προσπάθεια για το ελάχιστο τούτο χάση την ψυχή του, μη επιθυμώντας να σήκωση τον τύπο και το λόγο του Σταυρού και ν' ακολουθήση τον δοτήρα της ζωής; Διότι σταυρός είναι και ο προσκυνητός τύπος και ο λόγος του τύπου τούτου.

Αλλ' επειδή προηγήθηκε ο λόγος και το μυστήριο αυτού του τύπου, κι' εμείς σήμερα θα εξηγήσωμε τούτο προηγουμένως προς την αγάπη σας. Μάλλον δε πριν από μας

εξήγησε και τούτο ο Παύλος· ο Παύλος που καυχάται στον Σταυρό, που φρονεί ότι δεν γνωρίζει τίποτε έκτος από τον Κύριο Ιησού, κι' αυτόν εσταυρωμένον. Τί λέγει λοιπόν εκείνος; **Σταυρός είναι το να σταυρώσωμε την σάρκα μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες** (Γαλ. 5, 24). Νομίζετε ότι είπε τούτο μόνο για την **τρυφή** και τα **υπογάστρια**; Πώς τότε γράφει στους Κορινθίους ότι, «επειδή υπάρχουν έριδες ανάμεσά σας, είσθε ακόμη σαρκικοί και περιπατείτε κατά το ανθρώπινο φρόνημα» (Α' Κορ. 3, 3); Ώστε και αυτός που αγαπά**δόξα** ή **χρήματα**, ή απλώς **θέλει να επιβάλη το θέλημά του** και προσπαθεί έτσι να νικήση, είναι σαρκικός και περιπατεί κατά την σάρκα. Γι' αυτά ακριβώς δημιουργούνται και οι έριδες, όπως λέγει και ο Ιάκωβος ο Αδελφόθεος· «από πού προέρχονται οι μεταξύ σας πόλεμοι και μάχες; Δεν προέρχονται από εδώ, δηλαδή από τις ηδονές σας που αγωνίζονται μέσα στα μέλη σας; Αγωνίζεσθε αλλά δεν μπορείτε να επιτύχετε, μάχεσθε και πολεμείτε» (Ιακ. 4, 1). Τούτο λοιπόν είναι το να σταυρώση την σάρκα μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες, το **να καταστή ο άνθρωπος αδρανής προς κάθε τι που απαρέσκει στον Θεό**. Εάν δε και το σώμα τον ταλαιπωρή και τον στενοχωρή, πρέπει ο καθένας να το ανεβάζει εναγωνίως προς το ύψος του Σταυρού. Τί θέλω να ειπώ; Ο Κύριος, όταν ήλθε επί της γης, έζησε **βίον ακτήμονα**, και δεν έζησε μόνο, αλλά και εκήρυξε λέγοντας, «**όποιος δεν αποτάσσεται από όλα τα υπάρχοντά του, δεν μπορεί να είναι μαθητής μου**» (Λουκά 14. 33).

Αλλά κανείς, παρακαλώ, αδελφοί, ας μη δυσανασχετή, όταν ακούη που διακηρύσσομε ανόθευτο το θέλημα του Θεού, το αγαθό και ευάρεστο και τέλειο, μήτε να δυσαρεστηθή νομίζοντας δυσκολοκατόρθωτα τα παραγγέλματα· αλλά πρώτο μεν να αντιλαμβάνεται εκείνο, ότι η βασιλεία των ουρανών είναι βιαστή και βιασταί την αρπάζουν, και ν' ακούη τον κορυφαίο των Αποστόλων του Χριστού Πέτρο, ότι «ο Χριστός έπαθε για χάρι μας, αφήνοντας σ' εμάς υπογραμμό, για ν' ακολουθήσωμε τα ίχνη του» (Α' Πέτρ. 2, 21). Έπειτα να συλλογίζεται επίσης και τούτο, ότι ο καθένας, αφού κατανοήση αληθινά πόσα οφείλει στον Δεσπότη, όταν δεν μπορή ν' ανταποδώση το παν, **το ένα μέρος να το προσφέρη με μετριοφροσύνη**, όσο μπορεί και προαιρείται, ως προς δε **το μέρος πάλι που ελλείπει να ταπεινώνεται** εμπρός του και ελκύοντας την συμπάθεια δια της ταπεινώσεως αυτού του είδους αναπληρώνει την έλλειψι. Εάν λοιπόν κανείς βλέπη τον λογισμό του να ορέγεται πλούτο και πολυκτημοσύνη, ας γνωρίζη ότι **ο λογισμός αυτός είναι σαρκικός**, και γι' αυτό κινείται έτσι· αντιθέτως **ο προσηλωμένος στον Σταυρό δεν μπορεί να κινήται προς κάτι τέτοιο**. Είναι γι' αυτό ανάγκη να τον ανεβάσωμε τον λογισμό στο ύψος του Σταυρού, για να μη ρίψη ο ίδιος τον εαυτό του κάτω και χωρισθή από τον σταυρωθέντα σ' αυτόν Χριστό.

Πώς λοιπόν θ' αρχίση να τον ανεβάζη στο ύψος του Σταυρού; **Ελπίζοντας στον Χριστό**, τον χορηγό και τροφέα του σύμπαντος, **ας απόσχη από κάθε πόρο που προέρχεται από αδικία, το δε εισόδημα που έχει από δίκαιο πορισμό, χωρίς**

να προσκολλάται πολύ ούτε σ' αυτό, ας το χρησιμοποιή καλά, καθιστώντας όσο είναι δυνατό κοινωνούς σ' αυτό τους πτωχούς. **Η εντολή διατάσσει ν' αρνήται κανείς το σώμα και να σηκώνη τον σταυρό του** · και το έχουν μεν το **σώμα** οι φίλοι του Θεού και ζώντες κατά τον Θεό, αλλά αν δεν είναι πολύ προσδεδεμένοι σ' αυτό, το χρησιμοποιούν ως **συνεργό στα αναγκαία**, **αν δε το καλέση ο καιρός, είναι έτοιμοι να το προδώσουν και αυτό** . Το ίδιο συμβαίνει και με τα **σωματικά κτήματα και μέσα**· ενεργώντας κανείς κατά τον ίδιο τρόπο, αν δεν μπορή να κάμη τίποτε μεγαλύτερο, καλώς και θεαρέστως πράττει. Βλέπει κανείς πάλι μέσα του να κινήται βιαιότερα **ο λογισμός της πορνείας**; Αυτός ας γνωρίζη ότι δεν έχει ακόμη σταυρώσει τον εαυτό του.**Πώς λοιπόν θα τον σταυρώση; Ας αποφεύγη τις περίεργες θέες των γυναικών, καθώς και τις αταίριαστες προς αυτές συνήθειες και τις άκαιρες συνομιλίες, ας μειώνη τις τροφές που ενισχύουν το πάθος, ας απέχη από την πολυποσία, από την οινοφλυγία, την αδηφαγία, την πολυϋπνία· ας αναμιγνύη την ταπεινοφροσύνη με αυτήν την αποχή των παθών, επικαλούμενος με συντριβή καρδίας τον Θεό κατά του πάθους**· τότε θα ειπή και αυτός, «είδα τον ασεβή να υπερυψώνεται και ν’ ανεβαίνη σαν οι κέδροι του Λιβάνου, και προσπέρασα δια της εγκρατείας, και δεν ήταν εκεί, και τον ανεζήτησα δια της προσευχής με ταπείνωσι, και δεν ευρέθηκε σε μένα ο τόπος του» (Ψαλμ. 36, 35 ε. ερμηνευτική απόδοσις).

Πάλι, ενοχλεί ο λογισμός της φιλοδοξίας; Εσύ στη σύγκλητο και στην συνεδρίασι να ενθυμήσαι την γι' αυτό συμβουλή του Κυρίου στα ευαγγέλια· **στις συνομιλίες να μη ζητής να υπερέχης των άλλων, τις αρετές, αν έχης, να τις ασκής μόνο στα κρυφά, αποβλέποντας μόνο προς τον Θεό και από αυτόν μόνο βλεπόμενος και ο Πατέρας σου που βλέπει στα κρυφά θα σου το ανταποδώση στα φανερά** (Ματθ. 6, 6). Εάν δε και μετά την αποκοπή κάθε πάθους πάλι σ' ενοχλή ο εσωτερικός λογισμός, να μη φοβηθής· διότι σου γίνεται πρόξενος στεφάνων, επειδή δεν πείθει με τις ενοχλήσεις του ούτε ενεργεί, αλλ' είναι κίνημα νεκρό, νικημένο από τον αγώνα σου κατά Θεόν.

Τέτοιος είναι ο λόγος του Σταυρού, ως τέτοιος δε, όχι μόνο στους προφήτες πριν συντελεσθή, αλλά και τώρα μετά την τέλεσί του, είναι **μυστήριο μέγα** και πραγματικά θείο. Πώς; Διότι **φαινομενικώς μεν παρουσιάζεται να προξενή ατίμωσι στον εαυτό του αυτός που εξευτελίζει τον εαυτό του και τον ταπεινώνει σε όλα, και πόνο και οδύνη αυτός που αποφεύγει τις σωματικές ηδονές, και αυτός που δίδει τα υπάρχοντα καθίσταται αίτιος πτωχείας στον εαυτό του· αλλά δια της δυνάμεως του Θεού αυτή η πτωχεία και η οδύνη και η ατιμία γέννα δόξα αιώνια και ηδονή ανέκφραστη και πλούτο ανεξάντλητο, τόσο στον παρόντα όσο και στον μέλλοντα εκείνον κόσμο.** Εκείνους δε που δεν πιστεύουν σ' αυτόν και δεν επιδεικνύουν δι' έργων την πίστι ο Παύλος τους τοποθετεί δίπλα στους αφανιζομένους, και σ' αυτούς τους ειδωλολάτρες μάλιστα. Διότι λέγει, «κηρύσσομε Χριστόν εσταυρωμένο, που είναι

στους Ιουδαίους μεν σκάνδαλο λόγω της απιστίας των προς το σωτηριώδες πάθος, στους Έλληνες δε μωρία, διότι δεν προτιμούν τίποτε άλλο εκτός από τα πρόσκαιρα λόγω της απιστίας προς τις θείες επαγγελίες οπωσδήποτε· σ' εμάς δε τους προσκεκλημένους Θεού δύναμις και Θεού σοφία» (Α' Κορ. 1, 23).

Τούτο λοιπόν είναι η σοφία και δύναμις του Θεού, το να νικήση δι' ασθενείας, το να υψωθή δια ταπεινώσεως, το να πλουτήση δια πτώχειας. Όχι μόνο δε ο λόγος και το μυστήριο του Σταυρού, αλλά και ο τύπος είναι θείος και προσκυνητός, διότι είναι σφραγίς ιερά, σωστική και σεβαστή, αγιαστική και τελεστική των υπερφυών και απορρήτων αγαθών που ενεργήθηκαν στο γένος των ανθρώπων από τον Θεό, αναιρετική κατάρας και καταδίκης, καθαιρετική φθοράς και θανάτου, παρεκτική αϊδίου ζωής και ευλογίας, σωτηριώδες ξύλο, βασιλικό σκήπτρο, θείο τρόπαιο κατά ορατών και αοράτων εχθρών, έστω και αν οι οπαδοί των αιρετικών φρενοβλαβώς δυσαρεστούνται. Αυτοί οι τελευταίοι δεν επέτυχαν την αποστολική ευχή, ώστε να κατορθώσουν να καταλάβουν μαζί με όλους τους αγίους, τι είναι το πλάτος και το μήκος, το ύψος και το βάθος· ότι ο Σταυρός του Κυρίου παριστάνει όλη την οικονομία της σαρκικής παρουσίας και περικλείει όλο το κατ' αυτήν μυστήριο, εκτείνεται προς όλα τα πέρατα και περιλαμβάνει όλα, τα άνω, τα κάτω, τα γύρω, τα ενδιάμεσα. Προβάλλοντας δε κάποια πρόφασι, για την οποία έπρεπε κι' αυτοί, αν είχαν νου, να τον προσκυνούν μαζί μας, αποτροπιάζονται το σύμβολο του βασιλέως της δόξης, το οποίο κι' ο ίδιος ο Κύριος ονομάζει φανερώς ύψος και δόξα του, όταν επρόκειτο ν' ανεβή σ' αυτό· κατά την μέλλουσα δε παρουσία κι' επιφάνειά του προαναγγέλλει ότι θα έλθη το σημείο τούτου του Υιού του ανθρώπου με πολλή δύναμι και δόξα.

Αλλά, λέγουν· **σ' αυτό προσηλωμένος επέθανε ο Χριστός και γι' αυτό δεν ανεχόμαστε να βλέπωμε το σχήμα και το ξύλο στο οποίο έχει θανατωθή.** Το δε εναντίον μας χρεώγραφο, που συντάχθηκε δια της παρακοής μας ως προς το ξύλο, με το άπλωμα του χεριού του προπάτορος, σε τί προσηλώθηκε και με τί πράγμα έφυγε από τη μέση και αφανίσθηκε κι' έτσι επανήλθαμε στην ευλογία από τον Θεό; Με τί δε ο Χριστός απέβαλε και απεμάκρυνε τελείως τις αρχές και τις εξουσίες των πνευμάτων της πονηρίας, οι οποίες επεβλήθηκαν στην φύσι μας από το ξύλο της παρακοής, και τις κατήσχυνε θριαμβευτικώς και έτσι εμείς ανακτήσαμε την ελευθερία; Με τί ελύθηκε το μεσότοιχο και καταργήθηκε κι' εθανατώθηκε η προς τον Θεό έχθρα μας και δια μέσου τίνος συνδιαλλαγήκαμε με τον Θεό κι' εδιδαχθήκαμε την προς αυτόν ειρήνη; όχι στον Σταυρό και δια του Σταυρού; Ας ακούσουν τον απόστολο, που στους μεν Εφεσίους γράφει, «ο Χριστός είναι η ειρήνη σας, αυτός που έλυσε το μεσότοιχο του φραγμού, για να οικοδομήση μέσα του τους δύο σ' ένα νέον άνθρωπο, επιβάλλοντας ειρήνη, και για να συνδιαλλάξη και τους δύο σ' ένα σώμα με τον Θεό δια του Σταυρού, φονεύοντας την έχθρα που είναι σ' αυτόν (Εφ. 2, 14-16). Προς τους Κολοσσαείς δε γράφει, «ενώ ήσαστε νεκροί από τα παραπτώματα και την ακροβυστία της σάρκας σας εζωοποίησε μαζί του, χαρίζοντάς σας όλα τα παραπτώματα,

εξαλείφοντας το χειρόγραφο που περιείχε τις εναντίον μας αποφάσεις, σηκώνοντάς το από τη μέση και καρφώνοντάς το στον Σταυρό· ξεγυμνώνοντας δε τις αρχές και τις εξουσίες, τις διεπόμπευσε δημοσία θριαμβεύοντάς τες επάνω στο Σταυρό» (Κολ. 2, 13).

Δεν θα τιμήσωμε λοιπόν εμείς και δεν θα χρησιμοποιήσουμε το θείο τούτο τρόπαιο της κοινής ελευθερίας του γένους, το οποίο και μόνο με τη θέα του τον μεν αρχέκακο όφι φυγαδεύει και διαπομπεύει και καταισχύνει, διακηρύσσοντας την ήττα και την συντριβή του, δοξάζει δε και μεγαλύνει τον Χριστό, επιδεικνύοντας στον κόσμο τη νίκη του; Και όμως, αν ο Σταυρός είναι παραβλεπτέος, διότι σ' αυτόν υπέμεινε τον θάνατο ο Χριστός, ούτε ο θάνατός του δεν πρέπει να είναι σεβαστός και σωτήριος· πώς λοιπόν κατά τον απόστολο εβαπτισθήκαμε στον θάνατό του (Ρωμ. 6, 3); Πώς δε θα συμμετάσχωμε και στην ανάστασί του, αν βέβαια εγίναμε σύμφυτοι με τον θάνατό του (Ρωμ. 6, 5); Βέβαια, αν κανείς προσκυνούσε σχήμα σταυρού που δεν έφερε επιγεγραμμένο το δεσποτικό όνομα, δικαίως θα κατηγορείτο ότι πράττει κάτι ανάρμοστο. Επειδή δε «στο όνομα του Ιησού Χριστού θα καμφθούν όλα τα γόνατα, των επουρανίων και επιγείων και καταχθονίων» (Ψαλμ. 131, 7), τούτο δε το προσκυνητό όνομα επιφέρει ο Σταυρός, πόσο παράφρον δεν θα ήταν να μη γονατίζωμε στον Σταυρό του Χριστού;

Αλλ' εμείς, κλίνοντας μαζί με τα γόνατα και τις καρδιές, εμπρός, ας προσκυνήσωμε μαζί με τον ψαλμωδό και προφήτη Δαβίδ (Ψαλμ. 131, 7) στον τόπο όπου εστάθηκαν τα πόδια του και όπου εξαπλώθηκαν τα χέρια που συνέχουν το σύμπαν και όπου ετεντώθηκε για μας το ζωαρχικό σώμα, και, προσκυνώντας και ασπαζόμενοι αυτόν με πίστι, ας παίρνωμε πλούσιον τον από εκεί αγιασμό και ας τον φυλάττωμε. Έτσι και κατά την υπερένδοξη μέλλουσα παρουσία του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος μας Ιησού Χριστού, βλέποντάς τον να προηγήται λαμπρώς, θα αγαλλιάζωμε και θα χοροπηδούμε διαπαντός, διότι επετύχαμε την από τα δεξιά θέσι και την υπεσχημένη μακαρία φωνή και ευλογία, σε δόξα του σαρκικώς σταυρωθέντος για μας Υιού του Θεού.

Διότι σ' αυτόν πρέπει δοξολογία μαζί με τον άναρχο Πατέρα του και το πανάγιο και αγαθό και ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Γένοιτο.

(Πηγή: Γρηγορίου Παλαμά Έργα, ΕΠΕ, τόμος 9, Πατερικαί Εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς»)